

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Karla Žďárka „Rozhlasová rollová hra: možnosti a limity využití fiktivního rozhlasového vysílání ve výuce anglického jazyka“

Oponentka: PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika

Školitelka: doc. PhDr. Lucie Betáková, M.A., Ph.D.

Úvodem

Předložená disertační práce Karla Žďárka „Rozhlasová rollová hra: možnosti a limity využití fiktivního rozhlasového vysílání ve výuce anglického jazyka“ se věnuje aktuálnímu tématu na pomezí dvou oblastí – dramatické výchovy a didaktiky cizích jazyků. Doktorand předložil obsahově hutnou a nadprůměrně rozsáhlou disertační práci. Autor práce nahlíží na rozhlasovou rollovou hru jako na podnětnou techniku, s cílem zjistit a ověřit možnosti a meze jejího systémového využití ve výuce anglického jazyka na gymnáziu. Vzhledem k tomu, že uvedené téma disertace nebylo doposud u nás významněji zpracováno, předložený koncept rozhlasové rollové hry lze považovat za vcelku ojedinělý autorský odborný počín.

Obsah práce, její struktura a kritické poznámky

Práci uvozují abstrakty v češtině a angličtině spolu s klíčovými slovy a dále obsah práce se seznamem obrázků a tabulek.

Práce je dále členěna na obsažný úvod, v němž jsou zmíněny soudobé tendence humanistické a konstruktivistické pedagogiky, cíle práce, odborná a osobní východiska pro zkoumání řešeného tématu a podrobná struktura celé práce.

Po úvodních částech následuje **teoretická část**, ve které se autor postupně věnuje následujícím pěti klíčovým tématům.

1) **Výuka anglického jazyka** v historickém kontextu jazykového vzdělávání s akcentem na analýzu **klíčových modelů komunikativních kompetencí** a v souladu s charakteristikou **kommunikačního přístupu k vyučování cizího jazyka**. Autor přehledně mapuje vývoj a proměny jazykového vzdělávání a spolu s ním i oblast didaktiky cizích jazyků od počátku 20. století do současnosti s akcentem na zahraniční modely a s oporou o zahraniční prameny. Stranou tak poněkud zůstávají informace o vývoji u nás, spolu s kořeny a vývojem české lingvodidaktiky.

2) **Dramatická výchova** se zaměřením na **principy dramatické výchovy, hru v roli jako metodu dramatické výchovy** a tematiku **orientace dramatické výchovy na produkt a proces**. V této kapitole se autor soustředí na vymezení vybraných principů dramatické výchovy bez zřetelnějšího vyjasnění výběru dané tematiky DV k cíli a obsahu řešení práce.

Ve vztahu k prezentovanému cíli práce by uvedené kapitole prospělo významnější pojednání o metodách a technikách dramatické výchovy a procesech řízení vyučování v oblasti dramatické výchovy.

3) Dramatická výchova ve výuce cizích jazyků - v této kapitole se autor opírá o teoretická východiska oboru dramatická výchova ve výuce cizích jazyků, vymezuje přínosy dramatiky ve výuce cizích jazyků, odlišné přístupy v oboru dramatická výchova ve výuce cizího jazyka, kontinuum dramatických přístupů, aplikaci dramatické výchovy ve výuce složek lingvistického systému. Autor shrnuje dostupné poznatky z této oblasti, cituje především zahraniční autory a je zřejmé, že v českém kontextu je tematika dramatické výchovy ve výuce CJ prozatím nepříliš zpracovaná. V této části práce by bylo důležité zauvažovat cíleněji o didaktických možnostech dramatické výchovy ve výuce cizích jazyků a zároveň pro řešení praktické části práce užitečné vyjasnění autorova pojetí výuky anglického jazyka v průsečíku obou oblastí – DV a VCJ.

4) Rozhlasové rolové hraní – v této kapitole nalezneme **vymezení rozhlasu jako média v dramatice a vzdělávání a charakteristiku a specifika rozhlasového rolového hraní** též se zaměřením na praxi. V této části autor vcelku obsažně pojednává o velmi specifickém konceptu – RRH. Zde mohl autor jasně vymezit a tak ukotvit vztah řešené problematiky RRH k oblasti dramatické výchovy a zároveň vyjasnit charakteristiku RRH jako techniky, ač je k diskusi, zdali se nejedná spíše o širší koncept, tedy metodu výuky.

5) Akční výzkum jako výzkumná metoda – zde autor prezentuje teoretické pojednání o základní charakteristice, fázích a metodách akčního výzkumu a kritériích posuzování kvality v tomto typu výzkumu zcela obecně bez interpretace klíčových aspektů ve vztahu k vlastnímu výzkumnému šetření, v této kapitole se nedozvídáme o aplikaci akčního výzkumu ve vlastní práci.

V teoretické části práce v souladu s podněty v empirickém šetření by stálo za úvahu zařazení kapitoly o psychologických aspektech dramatické výchovy (otázka zážitku, prožívání v rolovém hraní, otázka studu apod.) a kapitola o specifikách práce s chybou a vůbec hodnocení v procesu výuky prostřednictvím RRH.

Celkově se domnívám, že této fázi práce by prospělo shrnutí podstatných jevů, poznatků a argumentů, které by zřetelněji pomohly tvořit teoretické zázemí pro empirické šetření a tak funkčně propojit teoretickou a empirickou část práce.

Po teoretickém vstupu autor přistupuje k představení svého kvalitativně koncipovaného akčního výzkumu.

Empirická část přináší úvodní informace a vhléd do vlastního akčního výzkumu, dále autor zevrubně prezentuje všechny fáze realizace akčního výzkumu a uzavírá diskusi a závěry.

Koncepce akčního výzkumu je logicky strukturována do 4 částí, které kopírují jednotlivé vývojové cykly akčního výzkumu, kterými autor prošel. Zvolené přístupy šetření v rámci akčního výzkumu považuji za vhodné.

V empirické části práce není jasně a pro výzkum zásadně vymezeno, jak autor uvažuje o metodě RRH ve vztahu k rozvíjení jazykových kompetencí žáků. Do jaké míry je pro něj významné přemýšlet o cílech výuky a o tom jak rozvíjet a hodnotit úroveň jazykových kompetencí žáků? Které didaktické aspekty jsou významné a určující pro účinnou realizaci RRH v rozvíjení jazyka? Toto je však záměr samozřejmě náročný.

V empirické části práce oceňuji podrobný a tvořivý popis vlastních zkušeností z výuky cestou RRH, významně podpořený vyhodnocenými názory žáků na tuto výuku. Zároveň kladně hodnotím zařazení části, jež analyzuje názory učitelů – kolegů z gymnázia a kolegyň z katedry v roli kritického přítele. Jejich názory a podněty jsou důležité pro výraznější oborově didaktické uvažování a případné další směřování akčního výzkumu. Karlu Žďárkovi se tak podařilo, být na ploše jedné případové studie vcelku zdařile analyzovat přednosti a limity realizace RRL ve vlastní výuce anglického jazyka. Výraznou pochvalu si zaslouží prezentovaná webová aplikace Role Playing Kitchen, jako zdařilá didaktická podpora pro učitele a žakovská opora ve výuce. Vzhledem k náročnosti tvorby této aplikace doporučuji zvážit využití prostředí pro podporu e-learningu Moodle.

Tímto však kritické poznámky oponentky končí a je potřeba vyzdvihnout četné klady práce. Jedním z nich je již samotný výběr tématu a výzkumného problému, jenž je originální a velmi aktuální. Nejen teoretický vstup (prozrazující autorovu znalost současného stavu poznání v oboru), ale i metodologie výzkumu jsou sepsány poctivě, svědomitě a s pečlivým nastudováním hlavních současných zdrojů. Z práce je patrný autorův hluboký zájem o téma a jeho erudice.

Význam práce

Předložená disertační práce má význam jak pro teorii oboru, tak pro praxi. Ze závěru práce se dá předvídat, že autor uvažuje o tom, že bude cenné informace zainteresovaně a erudovaně předávat dalším svým kolegům i širší odborné veřejnosti. Dá se také předpokládat, že se autor bude i nadále s velkým zaujetím, které prokázal v předložené disertační práci, věnovat tématice i nadále. Práce odkryla řadu nových podnětů, které mohou být dále rozpracovány v navazujících empirických studiích.

Disertace Karla Žďárka je solidním příspěvkem k didaktice cizích jazyků, text je zralý a čtenáři nabízí mnoho podnětů.

Závěr

Posuzovanou disertační práci přes kritické poznámky hodnotím kladně. Autor prokázal znalost kontextů dramatické výchovy ve výuce cizích jazyků, dostatečně doložil vzhled do realizace výuky s podporou rozhlasové rolové hry, o svých poznatcích a zkušenostech píše odbornou terminologií, srozumitelně a kultivovaně. Oceňuji uvědomovaný přesah zpracování disertační práce do pedagogické profesní roviny vlastního rozvoje. Realizovaný výzkum lze hodnotit jako přínosný, vcelku náročný a smysluplný, a to jak po stránce metodologické, tak především realizační. Přináší zajímavé výsledky, nové podněty a

nová zjištění k aktuální problematice. Tím práce přispívá i k dalšímu rozvoji vědeckého poznání v oblasti výuky a didaktiky cizích jazyků.

Disertační práce Mgr. Karla Žďárka splňuje podmínky kladené na doktorské řízení a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky k obhajobě

Prosím, aby se doktorand v rámci obhajoby vyjádřil ke kritickým poznámkám oponentky, zejména aby se zamyslel nad problematikou vztahu RRH a cíleného rozvíjení jazykových kompetencí žáků gymnázia Jana Keplera.

V Praze dne 21. 6. 2017

PaedDr. Nataša Mazáčová, Ph.D.
Katedra primární pedagogiky
Univerzita Karlova Pedagogická fakulta Praha